



Seznam kriptosredstev in opis tveganj

ILIRIKA



SEZNAM KRIPTOSREDSTEV IN OPIS TVEGANJ

1. UVOD

Opis tveganj, povezanih z naložbami v kriptosredstva je namenjen strankam in morebitnim strankam. Pod tveganjem razumemo nedoseganje nekega pričakovanega donosa vloženega kapitala in/ali izgubo vloženega kapitala do njegove popolne izgube, pri čemer so podlaga za to tveganje lahko različni vzroki, povezani s kriptosredstvi/platformami za trgovanje s kriptosredstvi ali izdajatelji kriptosredstev. Teh tveganj ni možno vedno predvideti vnaprej, zato navedbe v tem opisu ne moremo šteti kot dokončne.

1.1. Namen informacij

Informacije o kriptosredstvih in s temi instrumenti povezanimi tveganji so namenjene strankam in morebitnim strankam ILIRIKE borzno posredniške hiše d.d., Ljubljana (v nadaljevanju: "ILIRIKA" ali "družba" ali "skrbnik") z namenom posredovati informacije in opozorila o tveganjih, povezanih s kriptosredstvi, ki jih lahko stranka preko družbe kupi, proda ali naroči oziroma v zvezi s katerimi lahko prek ILIRIKE opravlja druge vrste poslov.

Prav tako namen teh informacij ni posredovati informacij o vseh tveganjih, ki lahko nastanejo pri poslovanju s kriptosredstvi, temveč posredovati stranki informacije o tveganjih, ki stranki omogočajo predvsem razumevanje narave in tveganj storitev ter posameznih vrst kriptosredstev, navedenih v teh informacijah, ter posledično sprejemanje odločitev o finančnih naložbah, zavedajoč se tveganj, povezanih s kriptosredstvi.

ILIRIKA svojim strankam ponuja možnost naložb v kriptosredstva jih ponujajo naši pogodbeni partnerji oziroma platforme za trgovanje s kriptosredstvi in ponudniki likvidnosti s katerimi imamo sklenjeno pogodbo o sodelovanju.

Kriptosredstva, ki jih ponujamo za trgovanje, se lahko občasno spremenijo. Če želite videti, katera kriptosredstva so vam na voljo v naši ponudbi, obiščite našo spletno stran <https://www.ilirika.si/>. Opozarjamo, da nismo platforma za trgovanje s kriptosredstvi v smislu MiCA zakonodaje. Kriptosredstva izdajajo in javnosti ponujajo različne tretje osebe in ne ILIRIKA, razen če izrecno navedemo drugače. Zato kriptosredstvo, ki je na voljo na naši spletni strani, le pomeni, da je ILIRIKA kriptosredstvo dala na voljo za namene ponujanja storitev v zvezi s kriptosredstvi oziroma ne pomeni, da ILIRIKA zadevno kriptosredstvo sama ponuja javnosti.

ILIRIKA svetuje stranki, da se pred naložbo v konkretno kriptosredstvo natančno seznani z dodatnimi razkritji o tem kriptosredstvu. Odločitev v zvezi s poslovanjem s kriptosredstvi sprejema stranka samostojno in za to prevzema polno odgovornost.

ILIRIKA ni dolžna preveriti, ali je transakcija, ki vključuje nakup ali prodajo kriptosredstev, primerna za stranko. Stranka mora zato sama oceniti tveganja, povezana s transakcijo nakupa ali prodaje kriptosredstev, in nosi tveganje napačne presoje, vključno z morebitnimi negativnimi finančnimi posledicami.

Te informacije ne predstavljajo nasveta ILIRIKE stranki glede naložb v kriptosredstva in ne štejejo kot priporočilo za izvedbo katerekoli storitve v zvezi s kriptosredstvi. Prav tako te informacije ne predstavljajo ponudbe ILIRIKE stranki.

Sredstva, ki jih stranke vlagajo v kriptosredstva, naj bodo na voljo za daljše časovno obdobje. Kriptosredstva oziroma njihova vrednost lahko kratkoročno precej niha, zaradi česar so lahko nelikvidni. Naložbe v kriptosredstva naj ne presegajo strankinih zmožnosti. Ker so take naložbe lahko tvegane, mora vsaka stranka sama presoditi, koliko potencialne izgube si lahko privoščijo in se temu ustrezno zavarovati.

Zaradi večje likvidnosti in transparentnosti poslovanja vsem strankam priporočamo opravljanje poslov s kriptosredstvi prek platform za trgovanje s kriptosredstvi in pooblaščenih udeležencev teh platform. Čeprav so stroški nekoliko višji,

platforma za trgovanje s kriptosredstvi ponuja večjo varnost pri trgovanju, večjo verjetnost možnosti izpolnitve posla in poenostavljen postopek preknjižb.

Dejavniki tveganja se lahko pojavijo naenkrat ali pa se kopičijo, kar lahko povzroči nepredvidljiv vpliv na vrednost vsake finančne naložbe. V kateri koli situaciji lahko uporaba finančnega vzvoda (ki poveča morebitne pozitivne ali negativne rezultate) bistveno poveča vpliv katerega koli izmed opisanih tveganj.

Družba stranki posreduje te informacije o tveganjih, da bi ji omogočila samostojno naložbeno odločitev. Družba je navedene informacije skrbno pripravila in jih pridobila iz virov, za katere meni, da so zanesljivi. Kljub temu družba ne prevzema nobene odgovornosti za popolnost in točnost posredovanih informacij. Poleg tega se lahko v zvezi s trgovanjem s kriptosredstvi pojavijo dodatna individualna tveganja, ki niso zajeta v teh informacijah o tveganjih. Naslednje informacije zato niso popolne, temveč zgolj opisujejo nekatera glavna tveganja, povezana s trgovanjem s kriptosredstvi. Poleg tega te informacije o tveganjih ne nadomeščajo davčnega ali pravnega svetovanja, ki ga opravi strankin svetovalec.

2. Informacije o tveganjih pri trgovanju s kriptosredstvi

2.1. Kaj so kriptosredstva in kako delujejo?

V primerjavi z delnicami ali obveznicami je kriptosredstvo razmeroma nov finančni instrument s posebnim profilom tveganja in donosa. Uredba (EU) 2023/1114 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 31. maja 2023 (v nadaljevanju: MiCA) opredeljuje kriptosredstvo kot digitalno predstavitev vrednosti ali pravice, ki jo je mogoče elektronsko prenesti in shraniti z uporabo tehnologije razpršene evidence ali podobne tehnologije. Kriptosredstvo je lahko v različnih oblikah in podeljuje različne pravice. Kriptosredstva, ki jih ponuja družba v zvezi s trgovanjem so izključno kriptosredstva, ki spadajo pod široko opredelitev "drugih kriptosredstev" v skladu z MiCA. Kriptosredstva niso niti žetoni elektronskega denarja, ki jih ureja MiCAR, niti žetoni, vezani na sredstva, ali žetoni uporabnosti.

Kriptosredstva so nedržavne enote vrednosti. V osnovi temeljijo na zamisli o omejeni količini nedržavnega nadomestnega denarja. Ustvarjanja novih enot vrednosti ("kriptožetonov", znanih tudi kot kovanci) ne izvajajo centralne banke ali poslovne banke, kot to velja za centralnobačni denar ali kreditni in knjižni denar. Namesto tega kriptosredstva običajno nastajajo v računsko intenzivnem postopku, v katerem se kriptografsko šifrirani zapisi podatkov o transakcijah dodajajo v javno dostopno decentralizirano podatkovno zbirko ("verigo blokov"). Veriga blokov je običajno neprekinjeno razširljivo zaporedje podatkovnih zapisov v posameznih blokih, ki je ustvarjeno v skladu s postopkom soglasja in nadalje razvito s kriptografskim postopkom. Kriptosredstvo je podatkovni zapis v tej verigi blokov in s tem fiksni sestavni del te verige blokov, ki mu trg pripiše določeno vrednost. Med najpogostejše in glede na tržno kapitalizacijo najpomembnejša kriptosredstva trenutno spadata Bitcoin (BTC) in Ether (ETH).

V verigi blokov se legitimnost posameznih dogodkov preveri, preden se nepovratno shranijo v verigo blokov kot novi dogodki. To preverjanje se pri kriptosredstvih izvaja z različnimi mehanizmi preverjanja. Še posebej pogosto se uporablja tako imenovana metoda "dokazovanja dela oziroma Proof of Work", ki se trenutno med drugim uporablja za Bitcoin, Bitcoin Cash in Litecoin. V tem matematičnem postopku, na koncu katerega se veriga blokov razširi z novim blokom, sodelujejo vsi udeleženci v verigi blokov, ki so v verigo blokov dodali nove kovance ("rudarji"), ki sodelujejo pri preverjanju in dokumentiranju informacij, ki jih je treba shraniti, z reševanjem kriptografske uganke. To od rudarjev zahteva precejšnjo računalniško moč. Udeleženci, ki prvi rešijo uganke, lahko dodajo nov blok v verigo blokov in so nagrajeni z novimi enotami kriptosredstev (tako imenovane nagrade za blok). V primeru kriptosredstva Bitcoin je skupna količina možnih obstoječih Bitcoinov omejena (čeprav ta še ni bila dosežena). V nasprotju s tem druge kriptosredstva nimajo (vsaj še ne) takšne omejitve (npr. Litecoin). Alternativni mehanizmi preverjanja, kot sta Proof of Stake ali Delegated Proof of Stake, od udeležencev zahtevajo bistveno manj računalniške moči, saj soglasje o tem, kateri udeleženec lahko doda naslednji blok, dosežejo s ponderirano naključno izbiro, pri čemer sta odločilna zlasti trajanje sodelovanja in delež kriptosredstev v lasti, ne pa računalniška moč (kot pri Proof of Work).

Kriptosredstvom so v omrežju dodeljeni prepoznavni naslovi. Naslov je sestavljen iz naključno generiranega znakovnega niza, javnega ključa. Ustrezni lastnik, ki mu je naslov dodeljen, ga upravlja z ustreznim zasebnim ključem za podpisovanje transakcij (npr. prenosov). Za prenos kriptosredstev je običajno treba izmenjati ustrezne ciljne naslove.

2.2. Kakšna tveganja so povezana z nakupom in prodajo kriptosredstev?

Kriptosredstva so zelo tvegani, zelo špekulativni in zelo nestanovitni finančni instrumenti. Poleg običajnih tveganj finančnih naložb, kot je cenovno tveganje, obstajajo posebna tveganja, ki nastanejo zaradi posebnih značilnosti kriptosredstev in osnovne tehnologije veriženja blokov. Uporaba dolžniškega financiranja (npr. z najemanjem posojil) za naložbe v kriptosredstva lahko dodatno poveča tveganje in povzroči znatna bremena. Trgovanje s kriptosredstvi je primerno le za dobro obveščene in izkušene vlagatelje, ki so pripravljeni sprejeti visoko stopnjo tveganja in so finančno sposobni nositi izgube (do vključno popolne izgube).

V zvezi s tem je priporočljivo, da si sami ali skupaj z ustreznim svetovalcem, kot je naložbeni, davčni in/ali pravni svetovalec, ustvarite sliko o svoji sposobnosti prevzemanja tveganja, naložbenih ciljih, naložbenem obdobju ter pravnih in davčnih posledicah naložbe v kriptosredstva. Nekatera ključna tveganja, povezana s trgovanjem s kriptosredstvi, so opisana v nadaljevanju:

2.3. 1. Tržna, vrednostna in cenovna tveganja

Kriptosredstva so izpostavljena še posebej visokemu cenovnemu tveganju. Naložba v kriptosredstva lahko v kratkem času povzroči znaten padec cene ali celo popolno izgubo. Pretekla gibanja cen ne morejo biti merilo za prihodnja gibanja cen kriptosredstev.

V nasprotju z državnimi valutami, ki jih podpira gospodarska moč države, in delnicami, ki jih podpira gospodarska moč podjetja, se cena kriptosredstev na splošno ne določa na podlagi objektivnih dejavnikov vrednotenja. Kriptosredstva nimajo niti notranje vrednosti (npr. materialne vrednosti) niti tržne vrednosti, ki bi bila določena z desetletji sprejemanja s strani udeležencev na trgu. Tržno vrednost kriptosredstev določajo ponudba in povpraševanje ter morebitna omejena razpoložljivost in pričakovanja vlagateljev glede prihodnjega razvoja cen. Ni nujno, da obstaja razumljiva korelacija med razvojem gospodarskih ali tržnih podatkov in razvojem cen kriptosredstev, kar pomeni, da se lahko razvoj cen na finančnih trgih in kriptosredstev razvija tudi v nasprotnih smereh. Mnenja in govorice ter prihajajoča politična prizadevanja za dodatno regulacijo kriptosredstev lahko močno vplivajo na njihovo gibanje cen (psihološko tržno tveganje). Do znatnih izgub cen lahko zato pride brez prepoznavnega razloga za gibanje cen. Poleg tega morebitni padec cene ni omejen z notranjo vrednostjo kriptosredstev.

2.3.1.1. Volatilnost

Kriptosredstva so na splošno zelo nestanovitna. Njihovo ceno v veliki meri določata ponudba in povpraševanje na trgu, ki se lahko v kratkem času močno spremenita. Poleg tega je za gibanje cene odločilnega pomena, kako se udeleženci na trgu strinjajo z zadevnim kriptosredstvom. Volatilnost je še posebej velika pri kriptosredstvih z nizko likvidnostjo, saj lahko že majhne transakcije sprožijo znatna cenovna gibanja. Posledično lahko kriptosredstva doživijo znatna nihanja cen v enem trgovalnem dnevu ali celo v eni trgovalni uri. Posledično lahko stranka v kratkem času utрпи precejšnjo izgubo.

Ker se s kriptosredstvi po vsem svetu trguje 24 ur na dan in brez prekinitev, se razvoj in oblikovanje cen kriptosredstev odvija ves dan in neodvisno od trgovalnega časa družbe. Pri sprejemanju naložbene odločitve mora zato stranka upoštevati, da lahko kriptosredstvo čez noč ali ob nedeljah in praznikih doživi precejšnjo spremembo vrednosti in se lahko razvija v škodo stranke, tako da lahko stranka utрпи precejšnje izgube tudi zunaj trgovalnega časa.

2.3.1.2. Likvidnostno tveganje

Kriptosredstva so še posebej izpostavljena likvidnostnim tveganjem. To velja zlasti za kriptosredstva, katerih tržna kapitalizacija je nižja od tržne kapitalizacije vodilnega kriptosredstva Bitcoin. Likvidnost premoženja kriptosredstev se lahko sčasoma tudi precej spremeni. Odsotnost ali le nizka likvidnost lahko pomeni, da vlagatelj ne more prodati ali kupiti kriptosredstva, ki ga ima v lasti, ali tega ne more storiti v predvidenem obdobju ali pa je to mogoče le z znatnim popustom. To lahko privede do precejšnjih izgub za stranko.

2.3.1.3. Tveganje razvoja trga in sprejemanja na trgu

Dolgoročna uspešnost cen kriptosredstev je v veliki meri odvisna od tega, ali ga drugi udeleženci na trgu prostovoljno sprejmejo kot plačilno sredstvo, hranilnik vrednosti ali naložbo, in od tega, ali se splošna sprejemljivost kriptosredstev povečuje.

V Sloveniji in številnih drugih državah kriptosredstva trenutno niso pravno priznana kot valuta. Ponudniki blaga in storitev ter drugi udeleženci na trgu zato niso dolžni sprejeti kriptosredstev kot plačilnega sredstva. Če se kriptosredstva kot plačilno sredstvo sprejemajo v manjšem obsegu kot doslej ali če se v prihodnosti sploh ne bodo več sprejemali, lahko to povzroči padec cene kriptosredstev.

Poleg tega še vedno ni jasno, ali bodo kriptosredstva na splošno dolgoročno prevladale kot plačilno sredstvo, hranilnik vrednosti ali naložba, deloma zato, ker tekmujejo z zakonitim plačilnim sredstvom in drugimi finančnimi instrumenti. Možno je tudi, da bodo prevladala le nekatera kriptosredstva, medtem ko bodo druga izgubila priznanje. Konkurenca obstaja tudi znotraj kriptosredstev in lahko se zgodi, da so druga kriptosredstva bolj inovativna in zato določena kriptosredstva izgubijo veljavo. Če vlagatelj investira v kriptosredstvo, ki ne bo trajno sprejeta na trgu, lahko utrpí znatne izgube.

2.3.2. Pravna tveganja

MiCA in ustrezni spremljajoči implementacijski nacionalni zakoni držav članic (v Sloveniji zlasti Zakon o izvajanju Uredbe (EU) o trgih kriptosredstev) so namenjeni ureditvi kriptosredstev, da bi povečali zaščito vlagateljev in hkrati zagotovili delovanje trgov. Namen te uredbe je ustvariti pravno varnost za inovacije na področju tehnologije razpršene evidence (DLT) in tako spodbujati potencial kriptosredstev ob upoštevanju finančne stabilnosti. MiCA ureja zahteve glede preglednosti in razkritja pri izdaji in trgovanju s kriptosredstvi, zahtevo za izdajo dovoljenja in nadzor ponudnikov storitev v zvezi s kriptosredstvi ter izdajateljev kriptosredstev. Poleg tega so okrepljeni predpisi o varstvu vlagateljev in potrošnikov ter uvedeni ukrepi za boj proti zlorabi trga na platformah za trgovanje s kriptosredstvi. Vendar je ureditev kriptosredstev premoženja še vedno v razvojni fazi, zato še vedno obstajajo pravne negotovosti in nižja raven ureditve v primerjavi s tradicionalnimi finančnimi instrumenti. Vlagatelji se morajo zato tudi kljub veljavnosti MiCA zakonodaje še naprej zavedati visokih in specifičnih tveganj, povezanih s kriptosredstvi.

Na nekaterih področjih je na primer še vedno nejasna civilnopravna obravnava kriptosredstev. Ker kriptosredstev ni mogoče uvrstiti niti med stvari niti med pravice, z njimi ni mogoče prenesti lastništva ali posesti, zato ne spadajo v področje varstva absolutnih pravic. Ena od posledic tega je, da v zvezi z dejanskim nadzorom nad kriptosredstvi ni varstva dobre vere, kakršno koli varstvo in dovoljenje pa je mogoče podeliti le pogodbeno. Poleg tega je še vedno treba pojasniti vprašanja, katero pravo se uporablja za prenos kriptosredstev, ali in kako se lahko na kriptosredstvih ustanovijo zastavne pravice.

2.3.2.1. Spremembe regulativnega okolja

Tudi po sprejetju MiCA nekatere države še vedno kritično gledajo na kriptosredstva, saj slednja konkurirajo nacionalnim valutam. Zato ni izključeno, da bo država, skupnost držav ali nadzorni organ dodatno reguliral ali celo prepovedal kriptosredstva, kar bi lahko povzročilo padec cen kriptosredstev. Poleg tega bi lahko državni organi v celoti ali delno prepovedali ali kako drugače omejili trgovanje z določenimi kriptosredstvi. Posledica tega bi bila prekinitve ali omejitve trgovanja s kriptosredstvi na platformah za trgovanje s kriptosredstvi. Vlagatelj bi lahko kriptosredstva - če sploh - morda prodal le zunaj trgovalnih platform. Takšna prodaja pa je mogoča le ob znatnih cenovnih popustih. Zaradi vse večje regulacije kriptosredstev bi se lahko zmanjšala tudi njihova privlačnost za vlagatelje in cene bi padle, zaradi česar bi vlagatelj utrpel določene izgube (do popolne izgube). Družba stranki ni dolžna povrniti izgub, ki so posledica državnih ukrepov proti kriptosredstvom.

2.3.2.2. Ureditev platform za trgovanje s kriptosredstvi v tujini

Številne platforme za trgovanje s kriptosredstvi v tujini bodisi niso predmet državnega nadzora bodisi so predmet le omejenega državnega nadzora, ki ni primerljiv z državnim nadzorom platform trgovanja, reguliranih v EU. Zato so lahko platforme za trgovanje s kriptosredstvi bolj dovzetne za manipulacije s cenami ali druge nezakonite dejavnosti. Poleg tega so lahko regulativne zahteve države, v kateri ima platforma za trgovanje sedež in katere predpisi veljajo zanj, v nasprotju z evropskimi in slovenskimi regulativnimi in civilnopravnimi zahtevami, kar lahko privede do omejene možnosti trgovanja s kriptosredstvi. Tudi globina in likvidnost trga ter razvitost in zrelost posameznih platform za trgovanje s kriptosredstvi se močno razlikuje. Zaradi zgodnje stopnje razvoja platform za trgovanje s kriptosredstvi ter različnih regulativnih pristopov, ki obstajajo na svetovni ravni, se platforme za trgovanje s kriptosredstvi med seboj precej razlikujejo glede na stopnjo (tehničnega) razvoja, zrelosti, strokovnosti in velikosti. Tudi dostop do trgov in platform za trgovanje s kriptosredstvi je razdrobljen tako iz tehničnih kot pravnih razlogov. To lahko privede do koncentracije trga, kar ima za posledico nihanja v globini trga in likvidnosti v različnih jurisdikcijah ter na posameznih tržiščih in platformah za trgovanje s kriptosredstvi.

2.3.3. Tveganje trgovalnega partnerja / tveganje napačnega trgovanja (mistrade)

Družba ima ves čas povezano vsaj eno mesto trgovanja (trgovalna platforma, ponudnik likvidnosti) in namerava povezati nadaljnja mesta trgovanja. Vendar pa družba ne more izključiti možnosti, da bo povezano mesto trgovanja začasno ustavilo trgovanje s kriptosredstvi - na primer v primeru povečane volatilnosti na trgu. Poleg tega lahko pride do omejitev ali začasne prekinitve trgovanja s kriptosredstvi iz tehničnih razlogov. Stranke med začasno prekinitvijo trgovanja morda ne bodo mogle prodati svojih kriptosredstev in bodo zaradi tega utrpeli izgube. Če je povezano samo eno mesto trgovanja, ni možnosti trgovanja s kriptosredstvi prek družbe med izpadom sistema trgovanja prek tega mesta trgovanja. Stranka se zato ne bi mogla odzvati na gibanje cen kriptosredstev z oddajo naročil za nakup in prodajo ter bi lahko utrpela ustrezne izgube.

Mesta trgovanja so običajno upravičena tudi do posebnih pogodbenih pravic v primeru, da cene niso skladne s tržnimi ("napačno trgovanje"), kar lahko negativno vpliva na stranko. Če pride do napačnega trgovanja, ima mesto trgovanja pogodbeno pravico do odstopa od pogodbe v razmerju do družbe v skladu s pogodbo o trgovanju, sklenjeno med družbo in mestom trgovanja. V tem primeru bo transakcija stornirana. Če mesto trgovanja uveljavlja svojo pravico do preklica, ima ta preklic izvršitve transakcije med mestom trgovanja in družbo učinek tudi v razmerju do stranke, ki v tem primeru ni upravičena do kakršnih koli zahtevkov za vračilo izkupička preklicane transakcije (zlasti kriptosredstev). Posledica tega so lahko znatne izgube za stranko. Če je družba stranki že izročila izkupiček transakcije (zlasti kriptosredstva), mora izkupiček (zlasti kriptosredstva) stranka vrniti družbi. Poleg tega mora družba stranki vrniti vse, kar je stranka zagotovila za izvedbo transakcije (zlasti kupnino, plačano za nakup kriptosredstev).

Pod določenimi pogoji ima stranka lahko tudi pravico, da od družbe zahteva preklic transakcije zaradi napačnega trgovanja. Vendar je v skladu s pogoji pogodbe preklic zaradi napačnega trgovanja mogoč le, če cena, ki jo navaja mesto trgovanja, znatno odstopa od tržne cene v času sklenitve posla. Opozoriti je treba tudi, da je napačno trgovanje s kriptosredstvi v določenih okoliščinah težko izslediti. Zaradi visoke volatilnosti ter neobstoja centraliziranih in reguliranih mest trgovanja lahko zato pride do težav pri določanju referenčne cene, ki je potrebna za dokazovanje napačnega trgovanja.

2.3.4. Tveganje zaradi hrambe kriptosredstev in izguba kriptosredstev

Moč razpolaganja s kriptosredstvi izhaja iz poznavanja tajnega zasebnega ključa. Če se ta ključ izgubi, so pripadajoča kriptosredstva izgubljena tako za imetnika kriptosredstva kot za celotno omrežje. Za razliko od na primer bančne kode PIN zasebnega ključa ni mogoče ponastaviti ali obnoviti.

Kriptosredstva strank, ki jih stranke pridobijo ali prodajo prek družbe, se hranijo na podlagi pogodbe o skrbništvu sklenjene med ILIRIKO in stranko. ILIRIKA izvaja storitev skrbništva prek podskrbnika, ki ima dovoljenje za skrbništvo upravljanje kriptosredstev skladno z določbami MiCA zakonodaje (v nadaljevanju: podskrbnik). Podskrbnik upravlja s tehnično infrastrukturo, kjer se hranijo kriptosredstva strank. Družba tako ne upravlja s kriptosredstvi v tehničnem smislu, saj z zasebnim ključem upravlja izključno podskrbnik.

Skrbništvo kriptosredstev strank pri skrbniku oziroma družbi in iz tega izhajajoča tveganja urejajo izključno pogoji skrbništva, dogovorjeni med stranko in ILIRIKO.

Družba ne more izključiti možnosti fizičnih ali drugih napadov (npr. hekerskih napadov) na podskrbnika oziroma na njegovo skrbniško infrastrukturo in takšnih napadov, ki bi negativno vplivali na imetje stranke, npr. z izbrisom podatkov - vključno z zasebnim ključem - ali njihovo nedostopnostjo. Prav tako je mogoč scenarij, da si dostop do zasebnih ključev pri podskrbniku prilasti tretja oseba in da tretja oseba nato brez dovoljenja prenese kriptosredstva in jih tako "ukrade".

2.3.5. Brez zaščite vlog - insolventnost skrbnika kriptosredstev

Za kriptosredstva, ki so v hrambi pri družbi, ni zaščite vlog. Poleg tega lahko družba zaide v finančne težave ali celo postane plačilno nesposobna.

V skladu z veljavno zakonodajo mora ILIRIKA v okviru skupne hrambe kriptosredstev (v tako imenovanih omnibus denarnicah) hraniti kriptosredstva stranke ločeno od svojih kriptosredstev. Družba ne hrani svojih kriptosredstev v omnibus denarnici. Na zbirnem računu so kriptosredstva strank shranjena skupaj. Za dodelitev lastništva strank nad

premoženjen kriptosredstev na zbirnem računu se uporablja notranji računovodski sistem skrbnika (aplikacija Shark). Skrbnik premoženja kriptosredstev strank brez njihovega soglasja ne uporablja v druge namene, npr. za posojanje ali zastavljanje. V primeru plačilne nesposobnosti skrbnika se premoženje kriptosredstev strank pripiše stranki, da jih lahko stečajni upravitelj izloči iz stečajne mase.

Če se stranka v postopku zaradi insolventnosti nad premoženjem družbe ne strinja z ločitvijo s prenosom celotnega portfelja, ki ga hrani družba, ali njegovih pomembnih delov na institucijo, ki jo določi stečajni upravitelj in ki upravlja dejavnost hrambe kriptosredstev, nosi stroške ločitve stranka. Poleg tega obstaja tveganje, da bodo sredstva stranke v hrambi pripadla stečajni masi, če stranka ne bo izkoristila svoje izločitvene pravice.

Stranka v primeru insolventnosti družbe ali podskrbnika in posledične izgube svojih kriptosredstev ni upravičena do vložitve odškodninskih zahtevkov proti družbi.

2.3.6. Tveganja v zvezi s tehnologijo razpršene evidence (DLT)

Možnosti uporabe kriptosredstev temelji na tehnologiji DLT. Če je funkcionalnost verige blokov motena, lahko to povzroči padec cene kriptosredstev, stranka pa ga med motnjo ne more prodati ali prenesti. To lahko privede do precejšnjih izgub ali celo do popolne izgube naložbe za stranko.

2.3.6.1. Tveganja v zvezi s programsko opremo

Kriptosredstva temeljijo na programski opremi in protokolu, zato so dovzetna za programske napake ali napade zlonamerne programske opreme. Takšne napake ali napadi bi lahko ogrozili zaupanje v verigo blokov in povzročili padec cene kriptosredstva, ki temelji na njej. Poleg tega bi lahko obstajalo celo tveganje popolne izgube, če veriga blokov kot celota ne bi več delovala.

Do napak lahko pride tudi v programski kodi verig blokov ali v osnovni šifrirni tehnologiji, kar lahko tretjim osebam omogoči nepooblaščen dostop do kriptosredstev ali pa celotno verigo blokov naredi brez vrednosti.

Kriptosredstva so odvisna tudi od nadaljnjega razvoja protokola na katerem temelji veriga blokov, ki se zanj uporablja. Razvoj protokolov se lahko prepreči ali zavleče, če pride do nesoglasij med udeleženci, razvijalci in člani zadevnega omrežja ali če ni spodbude za nadaljnji razvoj, npr. zaradi pomanjkanja sredstev za razvijalce. To lahko negativno vpliva na vrednost kriptosredstev.

2.3.6.2. Tveganje manipulacije

Tehnologija razpršene evidence oziroma veriženja blokov, na kateri običajno temeljijo kriptosredstva, temelji na določenih kriptografskih postopkih za zaščito pred manipulacijo. Ti postopki ali izvajanje teh postopkov se lahko izkažejo za nezadostno varne (zdaj ali zaradi nadaljnjega tehničnega razvoja v prihodnosti, kot je razvoj kvantnih računalnikov, ki bi lahko zaradi svoje zelo visoke računske moči dešifrirali trenutno varno šifriranje), tako da obstaja tveganje, da bi bila funkcionalnost verige blokov oslABLJENA ali popolnoma izničena, na primer zaradi kibernetских napadov.

2.3.6.3. Tveganje upravljavca sistema

Delovanje kriptosredstev je odvisno od določenih lokacij ali upravljavcev sistema (tako imenovanih "polnih vozlišč"), ki vzdržujejo sistem s posodabljanjem verige blokov. To se izvaja brez centralnega nadzora ali obveznosti. Ni mogoče izključiti, da bodo nekatera ali vsa ta polna vozlišča prenehala delovati za določeno kriptosredstvo, in če ne bo mogoče najti zamenjave, s tem kriptosredstvom ne bo več mogoče trgovati. Ta polna vozlišča bi lahko tudi znatno povečala stroške transakcij za kriptosredstva in tako povzročila, da bi bile transakcije neekonomične.

Mogoče je tudi, da bi se ti upravljavci sistemov do neke mere združili, zaradi česar bi bilo manj nadzornih instanc za kriptosredstva, kar bi jih lahko naredilo bolj ranljive za zunanje napade.

2.3.6.4. Prenehanje ali zmanjšanje rudarskih dejavnosti

Delovanje verige blokov je v veliki meri odvisno od zmožnosti in pripravljenosti rudarjev, da dajo svojo računalniško moč na voljo za ustvarjanje novih blokov. Ti "upravljavci tehnologije" lahko iz različnih razlogov opustijo svoje dejavnosti ali jih

zmanjšajo do te mere, da funkcionalnost verige blokov ni več zagotovljena v zadostni meri. Primeri tega so pomanjkanje finančnih sredstev, pomanjkanje zanimanja javnosti za zadevno kriptosredstvo ali nezadosten prihodek.

2.3.6.5. Napad večine / 51 % napad

Če rudarji združijo moči in zberejo več kot polovico računske moči, obstaja možnost večinskega napada (znanega tudi kot "51-odstotni napad" ali večinska odločitev glede na računsko moč) na kriptosredstva, kot je Bitcoin. Z večinskim deležem rudarske zmogljivosti bi lahko napadalci določili, katere transakcije so dovoljene in jih omrežje priznava, katere pa ne. Takšna usmerjena manipulacija bi lahko oslabil funkcionalnost verige blokov in škodila zaupanju v varnost verige blokov. To bi lahko privedlo do padca cene zadevnega kriptosredstva.

2.3.6.6. Tveganje vilic / zračne kapljice (hard fork / airdrops)

Tako imenovana "trda vilica" je razdelitev verige blokov na dva različna sklopa. Ta sprememba protokola verige blokov, ki ni združljiva s prejšnjimi različicami, pomeni, da so vsi uporabniki nove programske opreme ločeni od uporabnikov stare programske opreme. Da bi bili novi bloki prepoznani, morajo vsi udeleženci na trgu v zadevni verigi blokov uporabljati samo najnovejšo različico programske opreme. Dve verigi blokov se ločita na dve novi poti. Obstaja tveganje, da vlagatelj ne bo prejel kriptosredstev iz ločenega omrežja, saj niso izpolnjeni pogoji, potrebni za priliv novih kriptosredstev. Poleg tega lahko delitev verige blokov povzroči znatna nihanja cen. Teoretično lahko trda vilica povzroči, da se transakcija, ki je bila izvedena pred časom, ponovno "prekliče".

V primeru trde vilice stranka do družbe nima zahtevka za dostavo dodatnih kriptosredstev iz novo ustvarjenega veriženja blokov. Poleg tega lahko družba v primeru trde vilice začasno ustavi trgovanje z zadevnim kriptosredstvom. Če je bilo kriptosredstvo stranki dodeljeno v okviru trde vilice, bo družba po svoji razumni presoji preverila, ali bo trgovanje s kriptosredstvom, dodeljenim v trdi vilici, še naprej podprto. To je med drugim odvisno od tega, ali kriptosredstva podpirajo mesta trgovanja, ki jih uporablja družba. Če temu ni tako, se lahko zgodi, da stranka ne bo prejela kriptosredstev, ki ji je bilo dodeljeno na podlagi obstoječega dogovora z družbo, ali pa z njim ne bo mogla razpolagati.

V primeru airdrops, dodatne razdelitve enot, tj. nadaljnjih vrednosti kriptosredstev, imetnikom kriptosredstev obstaja tudi tveganje, da stranka morda ne bo mogla sodelovati pri tej razdelitvi, npr. ker bi bilo treba izpolniti posebne tehnične zahteve, ki presegajo tehnične nastavitve družbe ali podskrbnika. V tem primeru se ustrezno uporabijo zgoraj navedena tveganja.

2.3.6.7. Poravnava in pristojbine Tveganje pri poravnavi

Poravnava transakcij s kriptosredstvi lahko traja precej dlje kot poravnava finančnih instrumentov, kot so npr. delnice. Poleg tega se lahko pojavijo težave pri dostavi kriptosredstvi in/ali plačil. To lahko povzroči, da bo treba ustrezne transakcije stranke razveljaviti. V kolikor družba hkrati z obvestilom o izvršitvi posla stranki navede pogodbenega partnerja zadevnega posla, tj. zadevno mesto trgovanja, s katerim je sklenila posel, stranki ne odgovarja za pravilno izvedbo posla s strani pogodbenega partnerja v skladu s pogodbenimi pogoji. V zvezi s tem stranka nosi tveganje poravnave, ki izhaja iz izvedbe transakcije.

V primeru zamude ali neizvedbe poravnave transakcije stranka nima odškodninskega zahtevka do družbe.

2.3.6.8. Tveganje prenosne pristojbine

Številne verige blokov zaračunavajo pristojbino za prenos (ki se običajno plača upravljavcu sistema verige blokov) za transakcije prenosa kriptosredstev na drug naslov (denarnico) stranke. Če ta pristojbina naraste na nerazumno visoko raven, se kriptosredstvo lahko ne zdi več tako donosno kot plačilno sredstvo ali na splošno postane neprivlačno za udeležence na trgu. To bi lahko privedlo do padca cene in ustreznih izgub zadevnega kriptosredstva.

2.3.7. IT tveganja

Pri trgovanju s kriptosredstvi družba vključuje različne sodelujoče partnerje, s katerimi elektronsko izmenjuje podatke prek informacijskih vmesnikov. Pri prenosu elektronsko posredovanih nalogov obstaja možnost zlorab, npr. ponarejanja s kopiranjem brez sence, ponarejanja podpisov ali sprememb izvirnega dokumenta ter zamud zaradi morebitnih tehničnih težav. Družba ne more preverjati elektronsko posredovanih nalogov glede pristnosti in skladnosti z izvirnikom. Družba je zato pooblaščenca, da obremeni klirinški račun in izvrši naloge v skladu s pogodbenimi pogoji, tudi če se kasneje izkaže, da

je posredovani nalog ponarejen. Morebitne izgube nosi stranka v skladu s pogodbenimi pogoji, če jih ni povzročila družba. To lahko za stranko pomeni precejšnjo finančno tveganje.

2.3.8. Davčna tveganja

Stranka je v zvezi s plačili davkov izpostavljena predvsem tveganjem kolizije davčnih redov posameznih držav in/oziroma napačnemu razumevanju predpisov (vključno z mednarodnimi pogodbami o izogibanju dvojnega obdavčevanja dohodka in premoženja) in/ali zapleti pri pridobivanju dokumentacije ter dokazovanju upravičenosti do ugodnejše davčne obravnave.

Družba stranke ni dolžna obveščati o spremembah davčne obravnave kriptosredstev. Stranka mora vse morebitne nastale davke samostojno prijaviti v svoji davčni napovedi. Družba stranki za transakcije s kriptosredstvi ne odtegne nobenega davka in za stranko ne pripravi nobenih davčno relevantnih napovedi. Družba stranki tudi ne zagotavlja davčnega svetovanja. Strankam družbam svetuje, da se v primeru vprašanj obrnejo na pristojni davčni organ ali davčnega svetovalca.

2.3.9. Tveganja v zvezi s pridobivanjem kriptosredstev iz dvomljivih virov

Če stranka pridobi kriptosredstva, ki izvirajo iz nezakonitih virov, lahko zaradi tega utrpí velike izgube. To lahko na primer vključuje kriptosredstva, ki izvira iz transakcij pranja denarja, trgovine z drogami, nezakonite trgovine z orožjem ali podobnih transakcij. Enako velja za pridobitev kriptosredstev od oseb, proti katerim so bile uvedene državne in mednarodne sankcije. Takšna pridobitev lahko privede do državnih ukrepov proti zadevnim kriptosredstvom. Tudi mesta trgovanja bi lahko prizadete kriptosredstva izključila iz trgovanja. Zaradi tega bi lahko kriptosredstva, ki jih ima stranka, izgubila precejšnjo vrednost ali celo postalo popolnoma brez vrednosti ter bila izključena iz trgovanja.

V Ljubljani, 1. 10. 2025

ILIRIKA borzno posredniška hiša d.d. Ljubljana

Uprava družbe

Igor Štemberger

Matjaž Lorenčič